

D·N

3/7 1947

Parismötets sammanbrott

Den 5 juni framlade utrikesminister Marshall sitt förslag om amerikansk hjälpaktion till det nödställda Europa. Om någon utformad plan var icke fråga, vad Marshall begärde var att de europeiska staterna skulle komma överens om de belopp som behövdes och de villkor under vilka de skulle ställas till förfogande. I mitten av juni klarlade två av de europeiska stormakterna, England och Frankrike, sin beredvillighet att gå till utarbetande av en sådan plan. I den ryska pressen talades om amerikansk imperialism och dollardiplomati. Men förhoppningarna om enighet steg då Ryssland för en vecka sedan förklarade sig berett att vid en tremaktskonferens med de båda västmakterna dryfta frågan. Nu är dessa förhoppningar grusade. Paris-konferensen har misslyckats; Ryssland har avvisat icke blott Bevins ursprungliga förslag, utan även Bidaults kompromissförslag. Med så förfärande tydlighet har tidigare icke motsättningen mellan väst och öst framträtt. För många måste slutsatsen bli att ett samarbete till världens reorganisation nu definitivt visat sig omöjligt.

Ytligt sett är situationen fantas-

tisk. Behovet av en amerikansk hjälpverksamhet erkännes av alla. Behovet av europeisk samverkan har lika energiskt betonats — icke sällan med en viss spets mot USA, som påståttis främja splittringen i Europa. Nu har USA erbjudit sin hjälp och samtidigt begärt att de europeiska staterna skall utan amerikansk medverkan planera sanerings- och återuppbyggnadsarbetet. På det erbjudandet svarar Ryssland nej. Man fruktar USA så mycket att man avvisar dess gåvor; hjälparen mottas inte med tacksamhet, utan med ovilja och förakt.

Varför har USA framlagt sitt förslag? En förutsättning härför har varit produktionens blomstring och det väldiga exportöverskottet. År 1946 exporterade USA för nära 10 miljarder dollar, medan importen uppgick till icke fullt 5 miljarder; att döma av uppgifterna från årets första månader skulle båda dessa siffror fördubblas år 1947. Under de två åren efter krigets slut har USA därför kunnat lämna Europa en hjälp på bortåt 11 miljarder dollar i form av direkta lån, bidrag genom UNRRA, transaktioner i enlighet med lend-lease-lagen osv. — av vidstående karta framgår hur detta belopp fördelats. Men exportöverskottet innebär naturligtvis inte att USA såsom ekonomisk enhet står under tvånget att skicka varor på kredit eller som gåva till Europa. Marshall's förslag är icke resultatet av ett bisarrt nödtvång att bli av med en del av vad som produceras. Den amerikanska produktionen, vars värde nu beräknas till mer än 200 miljarder dollar om året, kunde dels mera totalt inriktas på att höja det egna folkets standard, dels kunde exporten helt dirigeras till länder som politiskt står USA nära.

Den amerikanska aktionen måste därför väsentligen ses som ett uttryck för strävan att hjälpa de nödställda folken på ett sätt som framkallar samverkan och ökar möjligheterna för en varaktig fred. Det kan icke betvivlas att detta motiv, som enligt vanligt språkbruk måste betecknas som ideellt, är en central faktor i folkopinionen — även om USA liksom alla andra stater jämväl för egen del har intresse av en ordnad och fredlig värld. Marshall's program har i hemlandet mottagits som ett generöst försök, om man så vill ett sista förtvivlat försök, att skapa en anda av förtroende och enighet: "Att inbjuda Europa att ena sig för att vi skall kunna hjälpa det är det säkraste beviset för att vi inte försöker att härska över Europa", skriver Walter Lippmann. "Vid aggression och vilja till herravälde är principen att söndra och härska — icke att ena dem som begär hjälp." I England, Frankrike och på andra håll lär alla utom kommunisterna mottagit förslaget med samma förståelse.

Med hänsyn till det amerikanska förslagets karaktär — och särskilt därtill att det i grunden blott innebär en inbjudan till de europeiska staterna att utarbeta en plan — kan den ryska reaktionen synas egendomlig. Uppenbart är att de motiv som den ryske utrikesministern anfört i sin kritik av förslaget är falska eller ohållbara. Då Molotov förklarar att förslaget skulle medföra stormaktsvälde över små stater utmanar han ironin, då han talar om ingrepp i statssoveräniteten visar han hur ohämmat den ryska statsledningen utnyttjar traditionella föreställningar av utpräglat reaktionär typ. Icke desto mindre är den ryska hållningen konsekvent utifrån de grundsatser som efter krigets slut helt dominerat rysk politik, Marshall's förslag förutsätter visserligen ingen amerikansk kontroll gentemot de stater som skulle erhålla hjälp; förslaget innefattar över huvud inga politiska yrkanden. Men det är tydligt att en gemensamt utformad och tillämpad hjälpplan för Europa är ägnad att öka den hjälpande statens inflytande, att bringa de europeiska staterna närmare varandra, att spränga de skiljemurar som den ryska politiken byggt upp och att där-

med i någon mån försvaga Sovjets välde över östra Europa. Det är dessa resultat som den ryska politiken fruktar, och det är därför den bekämpar även detta försök till ekonomiskt samarbete i tecknet av amerikanska understöd.

Rysslands nej innebär sålunda att klyftan inom Europa och världen ytterligare fördjupats. För USA:s del kan följden bli ett stärkande av isolationistiska stämningar på grund av uppfattningen att icke ens de mest öppna och frikostiga förslag kan förmå Europas stater att samverka. För alla frihetsälskande folk är det ett livsintresse att Marshall's syften skall kunna fullföljas genom överenskommelser mellan de stater som ännu icke dragits in bakom den ryska barriären.

USA:s hjälp till Europa efter krigets slut

